

Samenvatting thema “Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen”

Voor het thema ‘Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen’ heeft het expertteam een praktijkgids en bijbehorende indicatoren ontwikkeld. In de praktijkgids zijn door het expertteam praktische interventies geformuleerd, op basis van beschikbare literatuur, bestaande richtlijnen en nationale ‘good practices’.

Achtergrond

In Nederland worden naar schatting jaarlijks een half tot één miljoen onderzoeken verricht waarbij intravasculair (intraveneus of intra-arterieel) jodiumhoudende contrastmiddelen worden toegediend. Dit gebeurt met name op de afdelingen radiologie, cardiologie en nucleaire geneeskunde. Door de vergrijzing en de toename van diagnostische- en behandelingsmogelijkheden is de verwachting dat het aantal onderzoeken met jodiumhoudende contrastmiddelen nog verder zal toenemen. Contrastnefropathie is een acute vermindering van de nierfunctie als gevolg van de nefrotoxiciteit van jodiumhoudende contrastmiddelen. De prevalentie van contrastnefropathie is sterk afhankelijk van de definitie en de aanwezigheid van specifieke risicofactoren bij de onderzoekspopulatie, en kan oplopen tot 50%.

Doel

Het expertteam heeft voor het thema ‘Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen’ de volgende doelstelling geformuleerd: Het voorkomen van contrastnefropathie bij patiënten die radiologisch onderzoek met jodiumhoudende contrastmiddelen ondergaan, door

- het identificeren van alle patiënten met een verhoogd risico op contrastnefropathie en
- het nemen van adequate maatregelen ter preventie van contrastnefropathie bij alle hoogrisicopatiënten.

Interventies

Contrastnefropathie kan veelal worden voorkomen als een aantal interventies worden toegepast. De interventies hebben enerzijds betrekking op de identificatie van de hoogrisicopatiënt en anderzijds op maatregelen ter preventie van contrastnefropathie bij de normaal- en hoogrisicopatiënt.

1. Identificatie van de hoogrisicopatiënt:
 - Bereken de eGFR (*estimated glomerular filtration rate*)
 - Interpreteer de eGFR
 - Beoordeel het actueel medicatieoverzicht van de patiënt
 - Identificeer de hoogrisicopatiënt
2. Algemene maatregelen ter preventie van contrastnefropathie (normaal- en hoogrisicopatiënt):
 - Adviseer over medicatie
 - Informeer patiënt over gebruik van voldoende vocht en zout
 - Informeer patiënt over wat te doen bij tussentijdse problemen
3. Specifieke maatregelen ter preventie van contrastnefropathie bij de hoogrisicopatiënt:
 - Adviseer over medicatie
 - Hydratie
 - Beperk dosis contrastmiddel

Indicatoren

Met onderstaande indicatoren wil het Veiligheidsprogramma nagaan hoe de invoering van de verschillende thema's verloopt. Voor gedetailleerde informatie over de indicatoren verwijzen wij u naar de factsheets op www.vmszorg.nl.

Procesindicator

Aantal patiënten bij wie de eGFR vóór contrasttoediening bekend is

_____ x 100% = ...% patiënten bij wie de eGFR vóór

Aantal patiënten bij wie een onderzoek is uitgevoerd met intravasculair jodiumhoudend contrastmiddel

contrasttoediening bekend is

Procesindicator

Aantal hoogrisicopatiënten dat gehydriseerd is voor contrasttoediening

_____ x 100% = ...% hoogrisicopatiënten

Total aantal hoogrisicopatiënten

dat gehydriseerd is voor contrasttoediening

Samenstelling ziekenhuisteam

Het verdient de aanbeveling om een multidisciplinair team op ziekenhuisniveau samen te stellen bestaande uit leidende personen die voor een (deel)proces verantwoordelijk zijn. U kunt denken aan een team met daarin een radioloog, cardioloog, internist/nefroloog, nucleaire geneeskundige, medisch beeldvormings- en bestralingsdeskundige, verpleegkundige en een kwaliteitsmedewerker. Ook een vertegenwoordiging van een snijdend specialisme is aan te bevelen. Multidisciplinaire samenwerking is noodzakelijk om te bereiken dat alle patiënten die een radiologisch onderzoek met jodiumhoudend contrastmiddel zullen ondergaan vooraf worden gescreend op de aanwezigheid van risicofactoren voor het ontstaan van contrastnefropathie en tevens, indien nodig, de juiste preventieve maatregelen krijgen aangeboden.

Themaconferenties "Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen"

In 2011 vindt de 3^e en laatste themaconferentie 'Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen' plaats. De conferenties zijn bedoeld voor professionals die met het thema in hun ziekenhuis aan de slag gaan. Tijdens de conferenties wordt de inhoud van het thema op basis van de praktijkgids toegelicht door diverse leden van het expertteam.

Het VMS Veiligheidsprogramma

Het VMS Veiligheidsprogramma is gestart op 1 januari 2008 met als doel de patiëntveiligheid in de Nederlandse ziekenhuizen in vijf jaar tijd te verbeteren. Het Programma omvat twee pijlers:

- Reduceren van vermijdbare onbedoelde schade door middel van tien actuele thema's
- Invoeren van een veiligheidsmanagementsysteem (VMS)

Het VMS Veiligheidsprogramma ondersteunt Nederlandse ziekenhuizen door hen kennis en een samenwerkingsstructuur aan te bieden met als doel een 50% reductie van onbedoelde vermijdbare schade te realiseren.

Meer informatie

Voor meer informatie over het VMS Veiligheidsprogramma of het thema 'Voorkomen van nierinsufficiëntie bij intravasculair gebruik van jodiumhoudende contrastmiddelen' kunt u terecht op onze website www.vmszorg.nl

Augustus 2010